

HELYI TANTERV

Egyházi ének

4. évfolyam

Készült

A Vörösmarty Mihály Református Általános Iskola részére
a 2020-as Nemzeti Alaptantervhez illeszkedő, az Oktatási Hivatal által készített Kerettanterv felhasználásával

Varga Judit

ének-zene tanár
2020. május

Egyházi ének

4. osztály

Református Pedagógiai Intézet ajánlásával

A Magyarországi Református Egyház az egyházi éneket önálló tantárgyként a rendszerváltás óta először 2004-ben szerepeltette, a középiskolai képzésbe illeszthető nyelvi előkészítő évfolyam tantervi ajánlásában. A heti egy órás, egy éves egyházi ének tanterv a Református Pedagógiai Intézet gondozásában született meg. Ezzel nagy hiányosságot törlesztettünk. – Egy évvel később, 2005-ben a Zsinat az 1995-ös közoktatási törvényének módosításával előírta az egyházi ének tantárgy bevezetését és oktatását a református egyházi fenntartás alatt működő alap- és középfokú közoktatási intézmények számára. Az egyházi ének oktatása a hit- és erkölcs tanórákkal együtt több jelentős pedagógiai célt szolgál református iskoláinkban.

A tananyag döntő részben az 1948-as, hivatalban lévő énekeskönyvből válogat. (Énekeskönyv magyar reformátusok használatára. Szerkesztőbizottság elnöke: Dr. Csomasz Tóth Kálmán.) Kiegészítésként ajánljuk a 2006-ban a Kálvin Kiadó gondozásában megjelent, „Az Úrnak zengjen az ének” című hivatalos ifjúsági énekgyűjtemény használatát (szerkesztette: Berkesi Sándor). A tanterv összeállításában a tananyag kiválasztása során figyelembe vettük az életkori sajátosságokon és a tantárgyi célrendszeren túl a rendszerváltás előtti debreceni református kántorképző tanfolyam gyülekezeti ének tantárgyának követelményét, mint a '48-as református énekeskönyv anyagának oktatásához készült egyetlen zsinórmértéket, illetve az elmúlt évtizedek himnológiai kutatási eredményeit. A 2021-es új énekeskönyv anyagát a következő évben fogjuk beépíteni a tantervbe. ebben a tervben még a 48-as énekeskönyv számozása szerint használjuk az énekek rendjét.

A tanterv megalkotói, pedagógusok és intézményvezetők véleménye alapján az általános iskolák esetében a tantárgy bevezetését – egyúttal jelen tanterv alkalmazását – a 4. és 5. évfolyamon javasolják.

Óraszám

Évfolyamonként heti 1 óra, évi 36 óra

A tanterv felépítése (két évfolyamos képzés esetén)

1. Alapozó - 4. osztály

1. Bevezetés
2. Az iskola választott énekei, Himnusz, Szózat
3. Az istentisztelet részeinek énekei
4. Reformáció ünnepe
5. Az egyházi év és ünnepei
6. Hitmélyítő énekek
7. Adventi és karácsonyi énekek
8. Félévi ismétlés
9. Genfi zsoltárok
10. Bűnbánati énekek
11. Nagyheti és húsvéti énekek
12. Magyar zsoltárparafrázisok
13. Áldozócsüdtörtöki és pünkösdi énekek
14. Év végi ismétlés

2. Gyakorló - 5. osztály

1. Év eleji ismétlés
2. Nemzeti ünnepekre (okt. 6., okt. 23.)
3. Reformáció ünnepe
4. Az istentisztelet részeinek énekei
5. Szertartási énekek
6. Adventi és karácsonyi énekek
7. Félévi ismétlés
8. Genfi zsoltárok
9. Napszaki imádságok
10. Nagyheti és húsvéti énekek
11. Ifjúsági énekek
12. Év végi ismétlés

Mivel iskolánkban most vezetjük be először a 4. osztályba az Egyházi Éneke tárgyat, ezért a következőkben csak ennek a tantervével foglalkozunk. A következő tanévben már az új énekek könyv számozása és énekeanyaga szerint épül fel a tanterv, így a második évfolyam anyagát majd aszerint dolgozzuk ki.

Cél

- Zeneérett és -érző képesség fejlesztése segítségével a személyes hit és az osztályközösség gyülekezeti jellegének megerősítése, illetve az önmegismerésre, empátiára, kommunikációra való nevelés.
- A gyülekezeti ének sajátos összetevőinek megismertetése.
- A gyülekezeti éneklés megszerettetése, az élményekből fakadó kollektív és egyéni éneklési kedv felkeltése, az éneklési kultúra továbbfejlesztése.
- A zenei hallás fejlesztésével a zenei emlékezet és képzelet fejlesztése.
- A történelmi időszemlélet kialakítása, az összefüggések felismertetése, megláttatása egyes történelmi korok és stíluskorszakok segítségével.

Követelmény

A tanulók

- Az órákon elsajátított énekek kijelölt versszakait tudják óráról órára szöveggel versként és énekelve egyaránt, lehetőleg fejből, megszólaltatni.
- Legyenek tájékozottak az énekekhez kapcsolódó teológiai, himnológiai alapfogalmak terén.
- Tudják megfogalmazni vagy illusztrálni az ének rájuk gyakorolt hatását, a kiváltott gondolatokat.
- Tudjanak közösen és egyénileg az énekek tartalmának, üzenetének megfelelően kifejezően énekelni a tanult énekeket lehetőleg fejből, egységes hangszínnel.
- Tudjanak tanári segítséggel tájékozódni 3# - 3b előjegyzésig az ismert énekek körében a kezdőhang, ambitus, hangnem vonatkozásában.
- Tudjanak tájékozódni a gyülekezeti énekek stíluskorszakaiban. Stílusjegyek, szerzők alapján tudják behatárolni az egyes korszakokat.
- Tudják elhelyezni a tanult énekeket az egyházi év rendjében és az istentisztelet menetében.
- Tanári irányítással tudják analizálni – majd szintetizálni – az énekek kisebb-nagyobb zenei elemeit – motívum, frázis, tonalitás, ritmika, hangnem, dinamika, tempó –, s ennek segítségével megfogalmazni kifejezőszerepüket.

Továbblépés minimális követelményei

A tanult énekek több mint felének legalább szövegszintű, fejből való ismerete. Az egyházi év ünnepeinek ismerete, és azoknak a tanult énekekkel való összekapcsolása.

Módszertani alapok

Mindenek előtt le kell szögeznünk, hogy az egyházi ének tantárgy oktatójától a tanterv alkalmazása megkívánja az ének-zene oktatásának metodikai alapkérdéseinek ismeretét.

Ezen alapismereteket fontos kiegészítenünk az alábbi református énekek tanításához kötődő módszertani javaslatok alapján:

1. Csomasz-Tóth Kálmán – Gárdonyi Zoltán: Egyházzenei Vezérfonal I. (Ref. Zsinati Iroda, Bp. 1969.)
2. Berkesi Sándor: Te néked zengek éneket – gyülekezeti énekiskola (ORTE, Debrecen 1994.)

Általános módszertani elvnek javasoljuk, hogy a tanórán az ének üzenetének egészére világítsanak rá, akkor is, ha a kötelező minimum csak 1-2 versszak. Ennek hasznos módszere a tanulási fázisban több versszakkal való énekeltetés.

Feltételek

Erőforrások

- Lehetőség szerint ének-zene szaktanterem /lemezjátszó, magnó, video, zongora vagy harmónium – esetleg orgona, vonalrendszeres tábla/
 - Református énekeskönyv 2021-es
 - CD segédanyag (Pl. Református énekek hangzó tára CD sorozat a ReZeM kiadásában)
 - Tanári segédkönyveknek kiemelten ajánlott:
1. Csomasz Tóth Kálmán: A református gyülekezeti éneklés (Református egyházi könyvtár XXV. kötet, Bp. 1950.)
 2. Csomasz Tóth Kálmán: Dicsérjétek az Urat (Ref. Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Bp. 1971. Újabb kiadása megjelent a Kálvin Kiadó gondozásában)
 3. Berkesi Sándor: Te néked zengek éneket – gyülekezeti énekiskola (ORTE, Debrecen 1994.)
 4. Dobszay László: A magyar népének I. (Veszprémi Egyetem, 1995.)
 5. Szénási Sándor: Ünnepeink – a református egyházi év (Kálvin Kiadó, Bp. 1997.)
 6. Hagyomány és haladás. Csomasz Tóth Kálmán válogatott írásai születése 100. évfordulójára. – ReZeM 056. – Bp., 2003.

Zenehallgatás

- Református énekek I– II– III–IV. (Református énekek a Zeneakadémián, Periferic kiadó, Bp.
- A ReZeM által kiadott CD-k
- Református Énekek Erdélyben I-II - DVD
- A magyar népének népzenei felvételeken (8 kazetta) (Kiadója)
- Az énekek különböző kórusfeldolgozásai

JAVASOLT TANANYAG TARTALOM

Az anyagban nem részleteztük külön, de az órák elején ráhangolódásként bibliai és ifjúsági kánonok tanulása, éneklése ajánlott. Ezzel nem csupán az órára történő ráhangolódást segítjük, hanem a többszólamúság élményével is megajándékozunk az osztályközösségeket.

1. évfolyam (4. osztály)

Óraszám: heti 1 óra, évi 36 óra

Tartalom: 6 zsoltár, 19 dicséret = 25 ének

(Ajánlott még további 10 ifjúsági ének, kánon megtanulása az órák elejére.)

1. Bevezetés (Az egyházi ének a különböző korokban – Ószöv, Újszöv, középkor, reformáció; a gyülekezeti ének fogalma) - **1 óra**
2. Az iskola választott énekei, Himnusz, Szózat - **3 óra**
3. Az istentisztelet részeinek énekei - **4 óra**
 - Kezdő: **161., 165.**
 - Imádság, bűnbánat: **475.**
 - Hálaadó **225.**
4. Reformáció ünnepe: **25., 90., 390.** - **3 óra**
5. Az egyházi év és ünnepei - **1 óra**
6. Hitmélyítő énekek: **299.** – **1 óra**
7. Adventi és karácsonyi énekek: **312., 315/1.2., 326/1.2** - **3 óra**
8. Félévi ismétlés - **3 óra**
9. Genfi zsoltárok: **42., 65., 89., 134.** - **4 óra**
10. Bűnbánati énekek: **460.** - **1 óra**
11. Nagyheti és húsvéti énekek: **341., 353.** – **2 óra**
12. Magyar zsoltárparafrázisok: **236., 254., 255., 278.** – **4 óra**
13. Áldozócsütörtöki és pünkösdi énekek: **358., 374., 463.** – **3 óra**
14. Év végi ismétlés – **3 óra**

JAVASOLT TANANYAG

Egyházi ének 4. osztály

Óraszám

Óraszám: heti 1 óra, évi 36 óra

Tartalom: 6 zsoltár, 19 dicséret = 25 ének

(Ajánlott még további 10 ifjúsági ének, kánon megtanulása az órák elejére.)

Részletezés

1. Bevezetés

Óraszám

1 óra

Tartalom

1. Az egyházi ének a különböző korokban / Ószövetség, Újszövetség, középkor, reformáció, a gyülekezeti ének fogalma /

- Csomasz Tóth Kálmán: A református gyülekezeti éneklés (Református egyházi könyvtár XXV. Kötet, Bp. 1950.) 14-35, 68-103. alapján

2. Az egyházi ének, a gyülekezeti ének vagy népének fogalma

- Dobszay László: A magyar népének I. (Veszprémi Egyetem, 1995.) 7-18. alapján

Esetleg: Az osztály korábbi oktatási programjának ismeretében néhány korábban megtanult ének közös felidézése

2. Az iskola választott énekei

Óraszám

3 óra

Tartalom

A 151. dicséret, a 278. dicséret 8. verse vagy 487. dicséret 2. verse, Himnusz, Szózat

/ Ld. irodalom! /

Zenehallgatás

3. Az istentisztelet részeinek énekei

Óraszám

10. óra

Tartalom

- Kezdő: 161., 165. dicséret 1. verse
- Imádság, bűnbánat: 475. dicséret 1. verse
- Hálaadó 225. dicséret 1. verse

/ Ld. irodalom! /

Zenehallgatás

11. A reformáció ünnepének énekei

Óraszám

3 óra

Tartalom

A 25., 90. zsoltár és a 390. dicséret 1. verse
/ Ld. irodalom! /
Zenehallgatás

5. Az egyházi év ünnepei

Óraszám

1 óra

Tartalom

A református egyházi év ünnepei
/ Szénási Sándor: Ünnepeink – a református egyházi év (Kálvin Kiadó, Bp. 1997.) 7-37., 58., 71.

6. Hitmélyítő énekek

Óraszám

1 óra

Tartalom

A 299. dicséret 1. verse
/ Ld. irodalom! /
Zenehallgatás

7. Adventi és karácsonyi énekek

Óraszám

3 óra

Tartalom

A 312., dicséret 1., a 315. és 326. dicséret 1. és 2. verse
/ Ld. irodalom! /
Zenehallgatás

8. Félévi ismétlés

Óraszám

3 óra

Tartalom

Félévi ismétlés: fogalmak, szerzők, korszakok, zsoltárok, dicséreték

9. Genfi zsoltárok

Óraszám

4 óra

Tartalom

A 42., 65., 89., 134. zsoltár 1. verse
/ Ld. irodalom! /
Zenehallgatás

10. Bűnbánati énekek

Óraszám

1 óra

Tartalom

A 460. dicséret 1. verse
/ Ld. irodalom! /
Zenehallgatás

11. Nagyheti és húsvéti énekek

Óraszám

2 óra

Tartalom

A 341., 353. dicséret 1. verse
/ Ld. irodalom! /
Zenehallgatás

12. Magyar zsoltárparafrázisok

Óraszám

4 óra

Tartalom

A 236., 254., 255., 278. dicséret 1. verse
/ Ld. irodalom! /
Zenehallgatás

13. Áldozócsütörtöki és pünködsdi énekek

Óraszám

3 óra

Tartalom

A 358., 374. és a 463. dicséret 1. verse.
/ Ld. irodalom! /
Zenehallgatás

14. Év végi ismétlés

Óraszám

3 óra

Tartalom

Az egyházi év, fogalmak, szerzők, korszakok, zsoltárok, dicséret